ਕਿਰਿਆ

ਵਾਕ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਬਾਰੇ ਕਾਲ ਸਹਿਤ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਰਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ: ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਆਦਿ ।

ਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ

ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ

1. ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ

ਜਿਸ ਵਾਕ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਕਰਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਕਰਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਉਦਾਹਰਨ

ਵਰਖਾ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੁੰਡਾ ਹੱਸਦਾ ਹੈ ।

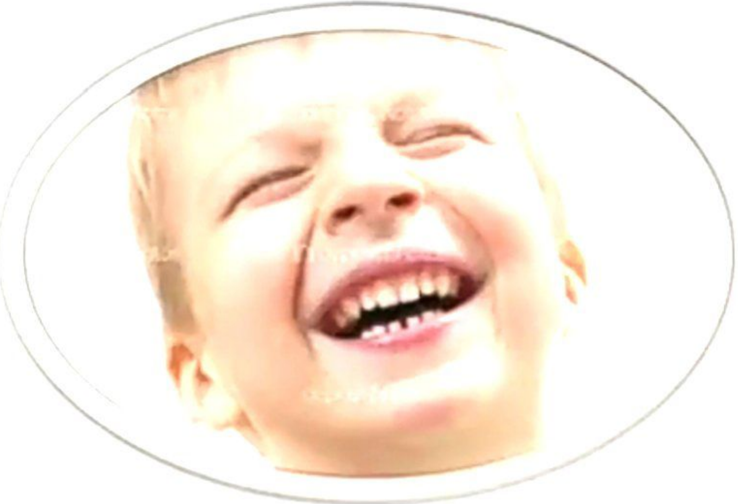

ਕੁੜੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ।

ਸੂਰਜ ਨਿਕਲ ਆਇਆ।

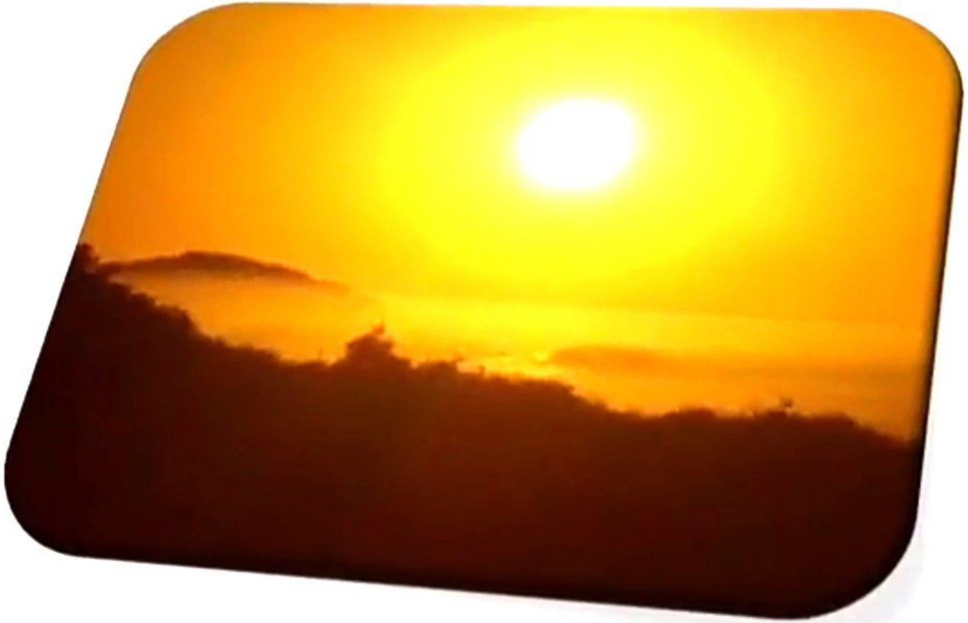

ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ ।

(1.1) ਪੂਰਨ ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ :- ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਕਰਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਵਾਕ ਬਣਾਵੇ ; ਜਿਵੇਂ :-

ਰਾਮ ਸੌਂ ਗਿਆ ।   ਕੁੱਤਾ ਭੌਂਕਿਆ ।

(1.2) ਅਪੂਰਨ ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ :- ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਕਰਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਵਾਕ ਨਾ ਬਣਾਵੇ ; ਜਿਵੇਂ ;

ਉਹ ਰਹੀ ਹੈ ।   ਉਸਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ।

2. ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ

ਜਿਹੜੇ ਵਾਕ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਰਤਾ ਤੇ ਕਰਮ ਦੋਵੇਂ ਹੋਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ

ਮਾਤਾ ਜੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਾਠ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬੱਚੇ ਫੁਟਬਾਲ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਾਕੀ ਦਾ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।

ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ ।

(1.1) <u>ਪੂਰਨ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ</u> :- ਜਿਹੜੀ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਪੂਰਨ ਵਾਕ ਬਣਾਵੇ ;

ਜਿਵੇਂ :- ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਇਆ ।

ਕਿਸਾਨ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।

(1.2) <u>ਅਪੂਰਨ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ</u> :- ਜਿਹੜੀ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਪੂਰਨ <u>ਨਾ</u> ਵਾਕ ਬਣਾਵੇ ; ਜਿਵੇਂ :-

ਰਮਨ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ।

ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪ

1. ਸੰਸਰਗੀ ਕਿਰਿਆ :- ਇਸ ਵਿਚ 'ਹੈ' ਜਾਂ 'ਸੀ' ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਕਿਰਿਆ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ; ਜਿਵੇਂ :-

ਹਨੀ ਇਕ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਲੜਕਾ ਹੈ ।
ਹਸਰਤ ਆਲਸੀ ਲੜਕੀ ਹੈ ।

2. ਸਹਾਇਕ ਕਿਰਿਆ :- ਜਦੋਂ 'ਹੈ', 'ਸੀ' ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪ 'ਸਕਦਾ', 'ਚਾਹੀਦਾ', ਅਕਰਮਕ ਜਾਂ ਸਕਰਮਕ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ; ਜਿਵੇਂ :- ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।